

Recerca en etnologia marítima: De cara al mar

Estudi etnològic dels ports de Cambrils i Arenys de Mar i el seu paper en la identitat marítima catalana

Enric Garcia

En l'anterior número d'aquesta revista (*Drassana*, 16) informàvem sobre el primer gran projecte de recerca dissenyat i realitzat des del Museu com a antena de l'Observatori per a la Recerca del Patrimoni Etnològic de Catalunya. Es tractava de *Pescadors i barques de Cambrils. Estudi etnològic de la pesca i les drassanes tradicionals a Cambrils i els canvis produïts per la construcció del port de refugi*, un projecte ja finalitzat. Una de les conseqüències directes d'aquell treball va ser la proposta d'un nou projecte, una mena d'extensió del mateix. En principi es parlava de treballar amb l'eix Cambrils-Arenys de Mar per tal de fer una comparativa entre dues poblacions que tenen un port pesquer de característiques i cronologia similars, però, en canvi, un passat força diferent. Des del punt de vista històric, Arenys és una població del Maresme amb una llarga tradició marítima, on l'activitat pesquera és només una part del seu passat: el pes de la navegació transatlàntica, de la construcció de grans velers i l'ensenyament nàutic (l'Estudi dels Pilots) han conformat un passat sòlid i també una certa visió del mateix. Per contra, a Cambrils el món de la pesca ho és tot i la construcció naval ha girat al voltant de la pesca. La participació de Cambrils en el comerç marítim ha estat gairebé irrellevant i,

per tant, la visió del passat està vinculada gairebé exclusivament al món de la pesca.

A partir de les reflexions generades, es va copsar l'interès per estudiar la identitat marítima catalana a través de dues formulacions diferents, basades en realitats, en passats i en reconstruccions ideològiques diferents. Així, la perspectiva comparativa d'ambdues realitats té per al nostre projecte una lectura nova, que no estava plantejada en el projecte *Pescadors i barques de Cambrils* i que fa que el present projecte sigui diferent i més ambiciós, ja que

té com a objectiu el fet d'estudiar l'impacte de la construcció (i de la transformació social que comporta) de dos ports en la identitat marítima catalana: Cambrils (1933-1947) i Arenys (1922-1961). És a dir, interessa no només pel que fa a uns indicadors de caire social o econòmic, sinó també per les identitats marineres i de les representacions que les comunitats marineres s'autoconstrueixen fins i tot com a instrument de promoció turística o com a tret singularitzador envers altres comunitats properes.

Els objectius generals el present programa de recerca són els següents:

- Aprofundir en l'estudi de la cultura marítima catalana en l'àmbit de l'antropologia social per comprendre millor la relació dels catalans amb el mar.

A la pàgina esquerra, la platja d'Arenys de Mar està separada mentalment i física del nucli urbà de la població.

El passat mariner d'Arenys ha estat molt vinculat a la navegació transatlàntica.

– Conèixer millor i difondre el patrimoni etnològic marítim, material i immaterial, de les costes de Tarragona i del Maresme en general i de Cambrils i d'Arenys de Mar en particular.

– Analitzar el procés, l'abast i les conseqüències de la construcció dels ports de Cambrils i d'Arenys sobre aquestes poblacions i en l'autorepresentació d'aquestes com a comunitats marítimes, així com en general en la identitat marítima dels catalans.

– Estudiar la relació que els habitants de Cambrils i d'Arenys han establert històricament amb el mar i veure com aquesta relació ha pogut variar a partir de la construcció dels ports respectius.

– Calibrar els efectes que la construcció dels ports de Cambrils i d'Arenys van tenir sobre les societats respectives en els àmbits econòmic, industrial, urbanístic, en el sector pesquer i en el turisme, però també en les formes de vida, en la percepció del medi, etc.

– Provar de comprendre com la població que es relaciona directament o indirecta amb el mar ha establert uns vincles amb el mar que alhora li serveixen per definir-se i reconèixer-se a ella mateixa però també als altres.

La recerca la duu a terme un equip d'investigadors dividit en dos grups, per tal de realitzar una millor aproxi-

mació al territori, tot i que els dos grups treballen de manera coordinada. A la zona d'Arenys treballen Miguel Doñate, Pablo Romero i Eliseu Carbonell; de l'àrea de Cambrils s'ocupen Joan Manel Arca i Emilio Suárez. El coordinador del projecte per part del Museu Marítim de Barcelona és Enric Garcia.

El projecte *De cara al mar. Estudi etnològic dels ports de Cambrils i Arenys de Mar i el seu paper en la identitat marítima catalana* es desenvolupa utilitzant la metodologia pròpia de l'antropologia social, és a dir, el mètode etnogràfic amb el treball de camp com a protagonista.

Aquest prioritza l'observació participant, directa, de les activitats diàries del col·lectiu humà que hom estudia, tot combinant l'observació amb les altres tècniques de recerca que l'etnografia posa a disposició de l'investigador, com ara l'anàlisi documental a partir del buidatge bibliogràfic, d'arxius i d'hemeroteques, l'anàlisi de xarxes socials, les cartes de parentiu, la documentació fotogràfica, les

històries de vida i les diferents modalitats d'entrevista: informal, estructurada i entrevista en profunditat, la qual cosa depèn del tema i de l'interlocutor en cada moment i situació.

El projecte finalitzarà pel desembre del 2010.

